

Číslo 451

15. listopadu 2021

V tomto čísle naleznete

Úvodník

Konference o budoucnosti
Evropy v Olomouci

Strategický kompas

Rada pro zahraniční věci ve
formátu pro obchod

Rada pro hospodářské a finanční
věci

Plenární zasedání

Debaty o Facebooku

Program evropských institucí

Úvodník

Milé čtenářky a čtenáři,

třetí listopadový týden zahájili v Bruselu ministři zahraničních věcí. Na programu měli témata především aktuálního dění na východní hranici EU, sledované přitom bylo mimo jiné zpřísnění sankcí vůči Bělorusku. Před samotným začátkem zasedání Rady pro zahraniční věci ministři diskutovali se svým ukrajinským protějškem situaci na ukrajinské hranici s Ruskem.

V pondělí dále proběhlo setkání ministrů zahraničních věcí zemí Východního partnerství, kteří před plánovaným prosincovým summitem Východního partnerství hovořili o tom, jak pokročit ve spolupráci a zajistit její přínos pro občany. Pondělní večer pak patřil společnému zasedání ministrů zahraničních věcí a ministrů obrany, tzv. Jumbo FAC Rada, a diskuzi o prvním návrhu Strategického kompasu EU, o kterém si více můžete přečíst v jednom z článků.

Rovněž v pondělí v Bruselu proběhla Rada pro zemědělství a rybolov. Na programu ministrů měli lesní strategii EU

do roku 2030, diskuzi o situaci na trhu se zemědělskými produkty nebo pokroku v každoročních konzultacích se Spojeným královstvím o rybolovných kvótách na rok 2022.

V úterý se pak koná Rada pro zahraniční věci ve formátu pro obranu věnovaná mimo jiné debatě o výcvikových misích EU, zasedání Řídícího výboru Evropské obranné agentury (EDA) a výměně názorů s generálním tajemníkem NATO Jensem Stoltenbergem.

Ve čtvrtek je na programu Rada pro obecné záležitosti ve formátu pro kohezi s tématy jako příspěvek programů politiky soudržnosti k hospodářskému oživení a ekologické a digitální transformaci nebo součinnost mezi fondy politiky soudržnosti a dalšími nástroji EU, zejména Nástrojem pro oživení a odolnost. Týden pak uzavře další Rada pro zahraniční věci, tentokrát ve formátu pro rozvoj. Ministři budou během zasedání mít možnost diskutovat s ředitelkou Agentury Spojených států pro mezinárodní rozvoj Samanthou Powerovou.

Evropský parlament tento týden pracuje ve výborech a připravuje se na plenární zasedání, které proběhne příští týden ve Štrasburku. V rámci výborů se poslanci věnují například využívání digitálních covidových certifikátů, reakci EU na migrační a azylové krize či pravidelnému měnovému dialogu s prezidentkou Evropské centrální banky Christine Lagardeovou.

Vedle článku o Strategickém kompasu EU najdete v tomto čísle také zprávy o výsledcích zasedání Rady pro hospodářské a finanční věci a Rady pro zahraniční věci ve formátu pro obchod či reportáž o debatě v rámci Konference o budoucnosti Evropy, která proběhla minulý týden v Olomouci. Nechybí ani informace o průběhu diskuze poslanců Evropského parlamentu s bývalou zaměstnankyní Facebooku Frances Haugeovou o praktikách velkých technologických společností.

Konference o budoucnosti Evropy v Olomouci

O současnosti a budoucnosti ČR v EU se debatovalo 9. listopadu v Olomouci v rámci série regionálních debat Konference o budoucnosti Evropy. Debatu organizovalo Eurocentrum a Europe Direct Olomouc.

Mezi hosty patřila státní tajemnice pro evropské záležitosti Milena Hrdinková, ředitel think-tanku EUROPEUM Zdeněk Beránek, náměstek primátora města Olomouce Karel Konečný a primátor Olomouce Miroslav Žbánek.

/Pokr. na s. 2/

Jak uvedl jeden z hostů, bylo příjemné vidět, že publikum zaplnili zejména mladší lidé, kteří se zajímají o budoucnost v rámci EU.

Jako první se slova ujala státní tajemnice pro evropské záležitosti **Milena Hrdinková**, která otevřela debatu o tom, jak by mohla EU vypadat v budoucnosti. Zároveň uvedla, že je v ČR málo občanské debaty v rámci Konference o budoucnosti Evropy (KOBÉ) a je zapotřebí tomu věnovat přiměřenou pozornost. Debaty jsou zaznamenávány na digitální platformě a zúčastnit se, anebo zorganizovat akci může každý občan EU. Podle M. Hrdinkové ovlivňuje dění v EU každého z nás a nyní je jedinečná šance jak se do něj zapojit.

Karel Konečný z magistrátu města Olomouce zmínil zejména aktivní využití možností ve smyslu čerpání dotačních programů v rámci města. Za pomoci projektů

z dotací lze město lépe spravovat a využívat jeho potenciál například v oblasti školství, energetiky, dopravy a životního prostředí. K. Konečného doplnil primátor **Miroslav Žbánek**, podle kterého jsou lidé zvyklí na otevřené hranice, Evropu bez bariér a zmínit, že budoucnost EU se rodí na regionální úrovni.

Podle **Zdeňky Beránky** je nutné přitáhnout do debaty více lidí a ukázat jim smysl zapojení do KOBÉ. Témat v rámci Konference je diskutováno mnoho, avšak v rámci debaty v Olomouci rezonovalo téma klimatické změny a přechodu k uhlíkové neutralitě, kdy je důležité si uvědomit, že ne všechny členské státy mají stejnou startovní pozici a zároveň je nutná podpora této myšlenku u široké veřejnosti, kde je nutné zlepšit komunikaci o daném tématu. /D. Březina/

Strategický kompas > Komise

Evropská služba pro vnější činnost zveřejnila 9. listopadu první návrh Strategického kompasu pro bezpečnost a obranu. Velmi očekávaný a dlouho připravovaný dokument by měl sloužit jako nový plán pro posílení bezpečnostní a obranné spolupráce EU v následujících letech. Poprvé o ucelené podobě dokumentu diskutovali ministři obrany a zahraničí na společném jednání v rámci Rady pro zahraniční věci 15. listopadu. Strategický kompas by měla Evropská rada finálně přijmout v březnu příštího roku.

Cílem Strategického kompasu je zvýšit ochotu a schopnost EU a jejích členských států **jednat aktivněji a rozhodněji** v rámci čím dál kompetitivnějšího a nepřátelštějšího bezpečnostního prostředí. Dokument navrhuje nové iniciativy a nástroje v oblasti bezpečnosti a obrany a snaží se zajistit větší koherenci mezi již existujícími aktivitami.

Strategický kompas by měl stanovit **vizi v bezpečnosti a obraně** EU pro následujících 5 až 10 let, a přispět tak k budování společné strategické kultury. Zároveň usiluje o posílení strategické autonomie EU a její schopnosti ve spolupráci s partnery chránit své hodnoty a zájmy.

Dokument je výsledkem delší reflexe mezi členskými státy a evropskými institucemi, která byla zahájena již na pod-

zim roku 2019. Během tohoto procesu probíhala intenzivní výměna názorů mezi institucemi, členskými státy i expertní komunitou na všech úrovních až po tu nejvyšší. O Strategickém kompasu opakovaně diskutovali ministři i členové Evropské rady.

V úvodu dokument popisuje aktuální bezpečnostní prostředí, v němž se EU pohybuje, a jmenuje konkrétní hrozby a výzvy, kterým EU musí čelit. Následně je dokument rozdělen do **čtyř hlavních tematických oblastí**. První z kapitol se zaměřuje na schopnost EU dostatečně **rychle a rozhodně reagovat** na krize ve světě, a to jak ve spolupráci s partnery tak samostatně, pokud bude třeba.

Druhá kapitola se soustředí se na **zvyšování odolnosti** a vyrovnávání se s novými hrozbami, kterým musí EU čelit. Jedná se především o kybernetické či hybridní hrozby, ale také o dopady změny klimatu na mezinárodní bezpečnost. Třetí se týká **posilování vojenských schopností** a hlavně rozvoje evropského obranného průmyslu. Čtvrtá oblast je zaměřena na rozvoj a **posilování spolupráce** s různými partnery – multilaterálními, regionálními i bilaterálními.

/L. Hadrava/

Rada pro zahraniční věci ve formátu pro obchod > Rada

Zasedání ministrů pro obchod mělo na programu kromě diskuze k aktuálnímu stavu reformy Světové obchodní organizace (WTO), přípravám 12. ministerské konference v Ženevě a obchodním vztahům s USA představila Komise také zprávu o provádění a vymáhání dohod EU o volném obchodu. Agendu dále doplnila revize akčního plánu k obchodu a udržitelnému rozvoji EU. Obědovým tématem byl stav vyjednávání obchodních a investičních dohod se třetími zeměmi. Na okraj jednání se uskutečnila výměna názorů ministrů se zmocněnkyní USA pro obchod Katherine Taiovou. Delegaci ČR na jednání Rady v Bruselu vedla náměstkyně ministra průmyslu a obchodu Martina Tauberová.

Diskuze ministrů k **reformě WTO** se věnovala realistickému zhodnocení cílů, kterých EU může dosáhnout, a jí zvolené strategii. Možné výstupy by dle Komise měly zahrnout jak reakci organizací na aktuální výzvy v podobě pandemie či větší udržitelnosti obchodní politiky, tak v dlouhodobějším měřítku přizpůsobit činnost organizace měnícímu se globálnímu obchodu. EU v tomto směru podporuje zejména ustavení pracovní skupiny k institucionální

reformě WTO, která by měla získat mandát k diskuzi o řešení některých dlouhodobých problémů organizace, včetně blokace Odvolacího orgánu EU. O něco optimističtější pak vyhlíží výsledky tzv. vícestranných jednání, kde je očekáváno dokončení jednání v oblasti pravidel domácí regulace ve službách. Komise v rámci svého hodnocení nicméně konstatovala, že výstupy budou nejisté do poslední chvíle, a budou vyžadovat projevení flexibilit všech členů, včetně EU.

Přestože postoj administrativy prezidenta Joea Bidena není v mnoha oblastech obchodní politiky nadále čitelný či nadále nese protekcionistické rysy předešlé vlády, **obchodní vztahy EU a USA** zaznamenaly v posledních měsících pozitivní trend. V návaznosti na výsledky červnového summitu byl učiněn krok k trvalému řešení sporu Airbus-Boeing nebo zřízena Rada pro obchod a technologie, jejíž první zasedání proběhlo koncem září. Nejnověji došlo na okraj summitu G20 k dohodě obou celků na dočasném řešení sporu kolem cel aplikovaných ze strany USA na ocel a hliník z EU. /Pokr. na s. 3/

USA cla sice úplně nezruší, na dobu dvou let nicméně zavede na dovozy z EU bezcelní kvótu v objemu historických dovozů, EU pak suspenduje vlastní vyrovnávací opatření přijatá v reakci na tento krok v roce 2018 a rovněž spor iniciovaný proti USA při WTO. Cílem je také do tří let vyjednat globální dohodu o udržitelnosti sektoru, která by měla zajistit zelenou produkci oceli a hliníku a rovněž řešit některé významné strukturální nerovnosti odvětví. Komise toto řešení označila v dané chvíli za jediné možné, byť zdaleka ne ideální.

V rámci bodu Různé představila Komise zprávu o provádění a vymáhání **dohod EU o volném obchodu**. Zpráva

je již pátým vydáním svého druhu, letos je nicméně rozšířená rovněž o část věnovanou překážkám obchodu a celkově odráží větší důraz EU na oblast vymáhání závazků dohod o volném obchodu. Zpráva mj. ukazuje, že obchod podléhající preferenčním dohodám EU si v době poklesu způsobeného pandemií vedl lépe, než ochod s partnery, se kterými EU žádnou obchodní dohodu nemá.

Tématem oběda ministrů byl aktuální stav probíhajících **obchodních jednání se třetími zeměmi**, přičemž největší diskuze se rozproudila kolem modernizované asociací dohody s Chile. /E. K. Drnovská/

Zasedání Euroskupiny a Rady pro hospodářské věci > Rada

V předvečer jednání Rady se uskutečnil makroekonomický dialog se sociálními partnery na nejvyšší politické úrovni, kde byla diskutována aktuální hospodářské situace a digitální transformace ve světle hospodářského oživení. ČR se poprvé účastnila jako člen současného tria předsednictví. Poté následovala Euroskupina v řádném formátu, která měla na agendě makroekonomický vývoj včetně inflace a digitálního eura. Na Euroskupině v inkluzivním formátu v rámci bodu ohledně přezkumu správy hospodářských záležitostí se ministři shodli na potřebě revize fiskálních pravidel. Na pravidelném zasedání Rady debatovali ministři financí o řešení růstu cen energií a revizi fiskálních pravidel v kontextu hospodářské obnovy po pandemii. Tématem byla také nová pravidla pro bankovní dohled (tzv. Basel III). Delegaci ČR vedl náměstek Stanislav Kouba.

V rámci legislativních bodů představila Komise legislativní návrh obsahující implementaci zbývajících částí **globálního standardu Basel III do evropského práva**. ČR v tomto směru podporuje úplnou a konzistentní implementaci standardu Basel III, která přispěje k odolnějšímu bankovnímu systému. Návrh obsahuje i některá témata nad rámec standardu Basel III, kde mezi nejvýznamnější změny patří revize pravomocí orgánů dohledu, úprava problematiky udržitelných financí, úpravy v oblasti fit & proper a změna regulatorního přístupu k pobočkám ze třetích zemí.

V rámci nelegislativních bodů byl jako hlavní téma zařazen bod **ekonomika EU po pandemii covidu-19: dopady na ekonomickou správu**, kde Komise představila sdělení k obnovenému přezkumu správy hospodářských záležitostí

z 19. října. Ministři se opětovně vrátili k diskusi o revizi fiskálních pravidel, které byly v rámci reakce na pandemii dočasně suspendovány. Dočasné pozastavení aplikace rozpočtových pravidel tehdy podpořila sama Komise tím, že vyzvala členské státy k cílené fiskální stimulaci a dočasně neaplikovala pravidla Paktu o stabilitě a růstu. Všechny členské země včetně ČR toho využily. Pravidla Paktu stability a růstu by měla být v plném rozsahu opětovně aplikována od roku **2023**. V tomto kontextu se nicméně debatuje o jejich možné úpravě. ČR se proto stala se signatářem výzvy apelující na Komisi ohledně zachování odpovědné fiskální politiky zajišťující dlouhodobou udržitelnost veřejných financí.

Živým diskusním bodem zůstává i nadále **téma cen energií, inflace a jejich politických dopadů**. Ministři diskutovali o nedávném prudkém zvýšení cen energií a spotřebitelských cen a souvisejících politických dopadech. Vyměnili si názory na soubor opatření Komise, který EU a její členské státy mohou využít a již využívají k řešení okamžitého dopadu růstu cen energií.

Následující body byly již bez diskuse ministrů. Rada schválila závěry k budoucnosti evropského semestru v kontextu nástroje pro oživení a odolnost (RRF) a závěry Rady o statistice EU. Na závěr jednání představil předseda Evropského účetního dvora Klaus-Heiner Lehne výroční zprávu o implementaci rozpočtu za rok 2020, která bude dále projednávána Radou pro hospodářské a finanční věci. /M. Ondičová/

Plenární zasedání > Evropský parlament

Na okraji zasedání výborů Evropského parlamentu proběhlo v Bruselu ve dnech 10. – 11. listopadu **mini-plenární zasedání**. Během krátkého pléna hlasovali poslanci o **daňové transparentnosti, Agentuře EU pro azyl a dále navrhli opatření týkající se ochrany svobody médií**. Parlament v těchto dnech navštívil i vysoký komisař OSN pro uprchlíky **Filippo Grandi**, který ve středu s poslanci vedl rozpravu.

Ve čtvrtek proběhlo několik klíčových hlasování, mezi nimi i hlasování o tzv. Country by country reporting. Návrh, který svými hlasy poslanci nakonec schválili, ukládá velkým korporacím, s ročními **příjmy nad 750 milionů eur**, aby zveřejňovaly, kolik v jednotlivých členských státech EU platí v daňových odvedech. Daňové orgány tak budou mít nově přehled o tom, jaké daně jsou kde odváděny. Tím budou odhalovány a mařeny praktiky usilující o vyhýbání se **daňovým povinnostem**.

Další důležitý bod hlasování ve čtvrtek se věnoval schválení nových pravidel zabráňujících šikanózním právním kro-

kům usilujícím o umlčení a **zastření kritických hlasů**.

Návrh, který připravil výbor LIBE, vyzývá Komisi, aby představila nové pravidla, které by zabránili strategickým žalobám proti účasti veřejnosti. Pro poslance jsou zvláště důležité opatření zahrnující směrnici EU, stanovení minimálních standardů na ochranu obětí, zvláštní pravidla o včasném zamítnutí těchto žalob a sankce pro žalobce mající nekalé nároky.

Neméně důležité bylo hlasování o **vytvoření Agentury EU pro azyl**, které rovněž proběhlo ve čtvrtek. Nově schválená agentura by měla podpořit koordinaci azylové politiky v EU a také přiblížit azylové a migrační standardy napříč EU. Nová agentura by v praxi měla disponovat 500 experty, kteří by mohli v případě potřeby jednotlivých členských států poskytnout technickou asistenci. /J. Janek/

Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů (IMCO) Evropského parlamentu uspořádal 8. listopadu veřejné slyšení nazvané „Svědectví oznamovatele o negativním dopadu produktů velkých technologických společností na uživatele“. Hlavním hostem jednání, které se uskutečnilo ve spolupráci s výbory ITRE, JURI, LIBE, INGE a AIDA, byla bývalá zaměstnankyně firmy Facebook, Frances Haugenová.

„Akt o digitálních službách, který je v EU nyní projednáván, má potenciál stát se **globálním zlatým standardem** a může inspirovat další země, včetně USA, k přijetí nových pravidel, která budou chránit demokratické systémy“, uvedla F. Haugenová během vystoupení ve výboru IMCO. „Pravidla i jejich vymáhání, musí být silná. Jinak bude promarněna jedinečná příležitost k regulaci těchto technologií a ochraně demokracií“, dodala. F. Haugenová uvedla, že se ve společnosti Facebook zabývala i problematikou špionáže. Společnost Facebook podle ní často řešila problematické záležitosti ve prospěch zisku. Facebook podle ní předkládá vládě i akcionářům zavádějící informace a není dostatečně důsledný, aby zabránil šíření polarizovaných informací a nenávistných projevů. Nyní je podle ní důležité reagovat na systémová rizika a regulovat celý tento obchodní model.

Odhalení F. Haugenové o praktikách firmy Facebooku a jejich dopadech na uživatele označili poslanci

v následné debatě za **znepokojivá**. Vyjádřili své obavy ohledně ohrožování duševního zdraví dětí a mladistvých. Své otázky zaměřovali i na to, jak zvýšit odpovědnost platform a zajistit, aby bylo hodnocení rizik a jejich zmírňování v navrhovaném aktu o digitálních službách (DSA) dostatečně silné. Poslanci se také zajímali o regulaci nejen nezákonného, ale i škodlivého obsahu, nástroje pro moderování obsahu a na to, zda by měla být zakázána cílená reklama. V souvislosti s přípravou DSA se poslanci zajímali také o doporučení ohledně transparentnosti algoritmů. Podle F. Haugenové je zásadní, aby společnosti jako je Facebook zveřejňovaly data a způsob, jakým je shromažďují, aby mohli uživatelé činit informovaná rozhodnutí.

F. Haugenová je bývalou zaměstnankyní společnosti Facebook, kde působila jako produktová manažerka a odbornice na algoritmy v týmu, který mimo jiné zkoumal volební zásahy po celém světě a zabýval se problematikou dezinformací. Činnost tohoto týmu společnost Facebook uzavřela po prezidentských volbách v USA v roce 2020. F. Haugenová krátce poté kontaktovala The Wall Street Journal a odhalila tisíce interních dokumentů, které během působení ve firmě nashromáždila. /J. Linková/

Program evropských institucí od 16. až 22. listopadu > Informace

Rada pro zahraniční věci ve formátu ministrů obrany, 16. listopadu

Ministři budou diskutovat o výcvikových misích EU. Důraz přitom bude kladen na problematiku generování sil, naplňování mandátů misí a asistenčních opatření financovaných z Evropského mírového nástroje. Během oběda s generálním tajemníkem NATO se diskuze zaměří na novou deklaraci EU-NATO, která by měla být schválena do konce roku.

Rada pro obecné záležitosti (koheze), 18. listopadu

Ministři by měli přijmout závěry Rady k začlenění Republiky San Marino do strategie EU pro jadransko-jónský region.

Rada pro zahraniční věci ve formátu pro rozvoj, 19. listopadu

Ministři pro rozvoj povedou jednání o problematice vody v rámci vnější činnosti se zaměřením na Střední Asii. V rámci tohoto zasedání budou mít ministři pro rozvoj příležitost k neformální výměně názorů s ředitelkou Agentury Spojených států pro mezinárodní rozvoj Samanthou Powerovou.

Týden v Evropské unii

Týdenní monitoring událostí v EU Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR

Číslo 451, týden od 8. až do 14. listopadu 2021 * Šířeno výhradně v elektronické podobě * Přípravují pracovníci Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR * Editor: David Březina* Kontakt: newsletter@vlada.cz